

Het College van Gedeputeerde Staten van Flevoland
Postbus 55
8200 AB Lelystad

Almere, 3 november 2015

Betreft: bezwaar tegen ontheffing in het kader van de Flora en Faunawet voor het doden van overzomerende grauwe ganzen

Geacht College,

Hierbij maakt de Stichting Vogel- en Natuurwacht Flevoland bezwaar tegen het verlenen van een ontheffing op 24 september 2015 aan de Stichting Faunabeheereenheid Flevoland te Bant voor het doden van grauwe ganzen met het geweer ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen. Ons bezwaar tegen de ontheffing omvat diverse punten die hieronder zijn weergegeven en waar nodig onderverdeeld.

1. Afschot leidt niet tot een vermindering van schade aan gewassen.

Ons eerste bezwaar richt zich tegen het doden van ganzen met het geweer, omdat dit aantoonbaar geen effect heeft op het voorkomen van schade aan gewassen en in ieder geval niet meer effect dan andere (verjagings-)methoden waarbij ganzen niet gedood hoeven te worden. Daarmee ontbreekt de in de Flora- en faunawet vereiste grond voor een ontheffing.

Bij de inhoudelijke beoordeling van de aanvraag wordt al gesteld, en daarmee aangetoond, dat grauwe ganzen ondanks verjagingsacties, ondersteund door afschot, jaarlijks belangrijke schade toebrengen in Flevoland.

	2010	2011	2012	2013	2014
Schade	€ 43.194	€ 24.718	€ 45.454	€ 100.842	€ 55.126
Afschot	216	422	147	154	494
Acties m/afschot	36	93	133	125	199

In 2010 is 36 keer gebruik gemaakt van de ontheffing en ontstond er € 43.194 schade. In 2014 werd ruim 5x vaker opgetreden waarbij ruim 2x zoveel ganzen gedood werden en ontstond er desondanks meer schade (€ 55.126).

De ineffectiviteit van afschot blijkt niet alleen uit deze gegevens van de provincie Flevoland. Dit blijkt ook uit cijfers van andere provincies en uit diverse nationale en internationale onderzoeken op dit gebied. De ontheffing maakt onder het hoofdstuk 'inhoudelijke beoordeling' gewag van het feit dat jaarrond grauwe ganzen geschoten worden, maar dat de laatste 10 seizoenen het aantal broedvogels in Nederland nog steeds toeneemt.

In een recent uitgebreid onderzoek, Beheer van zomerganzen in de provincie Utrecht, in 2013 uitgevoerd door Sovon Vogelonderzoek Nederland in opdracht van de provincie Utrecht wordt letterlijk de volgende conclusie getrokken. 'Afschot is de meest gebruikte beheermethode in de provincie Utrecht en vindt volgens de opgaven intensief plaats, maar heeft tot nu toe niet geleid tot een daling van de populatie en een afname van de schade.' In ditzelfde onderzoek zijn ook andere onderzoeken betrokken onder meer het Alterra-rapport 2307 door Rijksuniversiteit Wageningen over Texel. 'De aantalsontwikkeling van grauwe ganzen in de zomerperiode was niet noemenswaardig gerelateerd aan afschot, ondanks dat in de periode 2005 – 2011 bijna 15.000 grauwe ganzen zijn geschoten.' Het betreffende Alterra rapport concludeert letterlijk: 'Afschot zoals dat op Texel is uitgevoerd, is geen effectieve methode om de lokale broedpopulatie te beheersen' (Alterra 2307). Ook in 2006 is met het onderzoeksrapport van Sovon en de universiteiten van Wageningen en Oldenburg (Duitsland), 'Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei?' (H. van der Jeugd et al), aangetoond dat afschot geen oplossing biedt.

Internationale onderzoeken geven hetzelfde beeld. In Noord-Amerika werden sneeuwganzen en Canadese ganzen zeer intensief bejaagd in een poging de groeiende en de voor problemen zorgende populaties in toom te houden. 'Tot nu toe heeft deze jacht niet het gewenste effect' (Kotanen en Jefferies, 1997).

Onder andere bovengenoemde onderzoeken geven aan dat zolang habitats en voedselgebieden voor grauwe ganzen intact blijven het afgeschoten areaal onmiddellijk weer opgevuld wordt door nieuwe aanwas en ganzen uit andere soms ver afgelegen gebieden. De oplossing ligt niet in afschot, maar in geheel andere maatregelen zoals aanbevolen in deze onderzoeken. Hoe zinvol dit kan zijn blijkt wel uit het feit dat als gevolg van een andere gewaskeuze het aantal ganzen in zuidwest Flevoland in tegenstelling tot de landelijke trend gestabiliseerd is of afgenomen. Echter door telkens in te zetten op de schijnoplossing afschot wordt het zoeken naar en werken aan duurzame oplossingen gefrustreerd.

Het nemen van zeer verregaande maatregelen, zoals het doden van dieren die door de wet beschermd worden, is alleen dan en bij uitzondering te verantwoorden wanneer de problematiek daarmee opgelost wordt. Het middel moet het doel dienen temeer daar het hier gaat om het welzijn van dieren. Het staat vast dat afschot dit doel niet dient.

2. Afschot van grauwe ganzen heeft een mogelijk significant negatieve invloed op de instandhoudingsdoelstellingen van deze soort in de Oostvaardersplassen.

Ons tweede bezwaar is dat de thans ingezette ongelimiteerde aantalsreductie van grauwe ganzen, waartoe deze ontheffing vooral in het tweede deel van de ontheffingsperiode de mogelijkheid opent, een mogelijk significant negatieve invloed kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van deze soort in de Oostvaardersplassen. Dit had getoetst moeten worden aan art. 19d van de Natuurbeschermingswet.

De in de ontheffing aangehaalde passage uit het concept-beheerplan voor de Oostvaardersplassen dat schadebestrijding een verstrend of verslechterend effect van beperkte omvang heeft op de draagkracht van het leefgebied en dat dit niet wezenlijk negatief is voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstelling slaat op de toenmalige

wijze van schadebestrijding. Met deze ontheffing wordt de weg ingeslagen van ongelimiteerde aantalsreductie over een lange periode die jaarlijks loopt van 1 maart tot 1 november. Dit leidt tot veel grotere aantallen afgeschoten ganzen en versterkt daarmee het nu al gesignaleerde effect op de instandhoudingsdoelstellingen van de grauwe gans in de Oostvaardersplassen. Gelet op het beoogde effect van de ontheffing had eerst een passende beoordeling gemaakt moeten worden. Bij gebreke daarvan had de ontheffing niet verleend mogen worden.

3. De aanvraag van de faunabeheereenheid had niet in behandeling genomen mogen worden.

In strijd met de feiten is er volgens de aanvraag nog geen sprake van schade en daarom wordt bij vraag 6 van het aanvraagformulier alleen de keuzemogelijkheid B aangekruist: verwacht wordt dat belangrijke schade zal optreden. Bij vraag 9 worden de betreffende gewassen, met de bijbehorende oppervlaktes, zoals vereist, ingevuld. Bij alle 7 gewassoorten wordt een oppervlakte groter dan 30.000 hectare per gewassoort opgevoerd. In totaal zou het dan gaan om een gebied groter dan 210.000 ha. Dit is volstrekt ongeloofwaardig aangezien de totale oppervlakte aan land in de provincie Flevoland slechts 144.000 hectare bedraagt (bron CBS) inclusief de steden en de natuurgebieden.

Ongeloofwaardig is ook het beeld dat bij vraag 10 wordt geschetst. Dit beeld komt niet overeenkomt met de praktijk namelijk dat er agrariërs zijn die dagenlang niet omkijken naar hun perceel, niet meer doen dan het minimale om ganzen te verjagen en waar jagers al direct beginnen met schieten als ze vaststellen dat er aan deze uiterst minimale eisen is voldaan. Uit vraag 10 blijkt dat slechts 3 preventieve middelen worden ingezet te weten lint, knalapparaat en flash harry, terwijl in het handboek Faunabestrijding een veelvoud aan middelen genoemd wordt die volgens dit handboek afwisselend en door elkaar gebruikt dienen te worden, omdat bij toepassing van de middelen afzonderlijk teveel gewinning ontstaat.

De kosten die met de gebruikte middelen gemoeid zijn, worden niet ingevuld. Vermoedelijk omdat zij vrijwel nihil zijn. Vanzelfsprekend kan dan bij 11 geconcludeerd worden dat het effect van preventieve middelen onvoldoende is en dat daarom afschot noodzakelijk zou zijn.

Ondeugdelijk is de argumentatie bij vraag 13 dat in de periode van 1 juli tot 1 november afschot zonder inzet van preventieve middelen en met alle wettelijk geoorloofde middelen mogelijk zou moeten zijn, omdat de ganzen dan massaal afkomen op de teeltresten en stoppelvelden. Hierbij ontstaat helemaal geen schade aan gewassen, omdat de gewassen er niet meer staan. Elders wordt de aanvraag nog beargumenteerd met de aanzienlijke schade die te verwachten zou zijn op meer dan 210.000 ha granen, gras, vollegronds groenten, aardappelen, suikerbieten, peulvruchten en wortelen. Uit de tekst bij vraag 13 blijkt dat de ganzen zich hier niet bevinden, maar op de percelen met stoppels en teeltresten. Dit maakt afschot totaal onnodig.

Het is overigens opmerkelijk dat de gebruiker van de jachtakte opereert onder precies dezelfde jachtakte als de houder die hiervan geen gebruik maakt (vraag 3 en 4).

Deze ongeloofwaardige en ondeugdelijke aanvraag had niet in behandeling genomen mogen worden, te meer omdat op het moment van aanvraag al een ontheffing voor het verjagen van ganzen met ondersteunend afschot van kracht was (besluit GS van 4 maart 2015).

4. Het advies van het Faunafonds kan niet dienen ter onderbouwing van de ontheffing.

Het advies van het Faunafonds is onwettig, is onvoldoende onderbouwd, gaat verder dan waar de Faunabeheereenheid om vraagt, gaat verder dan het goedgekeurde Faunabeheerplan 2014 -2018, waarnaar het ter onderbouwing van het eigen advies wel naar verwijst, en gaat voorbij aan de eigen beleidsregels zoals gepubliceerd in de Staatscourant op 31 juli 2014.

Het Faunafonds adviseert de bestrijding van 1 uur voor zonsopgang tot 1 uur na zonsondergang. Jagen voor zonsopgang en na zonsondergang is volgens artikel 53f van de Flora- en faunawet verboden en volgens art. 7 lid 9a van het Besluit Beheer Schadebestrijding Dieren (Bbsd) is het gebruik van het geweer gedurende die periode ook verboden.

Het Faunafonds baseert zich in het advies uitsluitend op landelijke cijfers. Dit is onvoldoende basis om uitspraken te doen over de situatie in Flevoland. Het concept-Faunabeheerplan Oostvaardersplassen 2014 noemt geen stijging van het aantal ganzen, maar een stabilisatie en zelfs lichte daling.

De schadecijfers in de provincie Flevoland geven slechts een fluctuerend beeld te zien en zijn blijkbaar beïnvloed door een enkele uitschieter op één perceel. De hectares met schade in de Noordoostpolder laten een scherpe daling zien van 17,4 in 2012 tot 2,3 in 2014 (bron Faunafonds). Het aantal hectares met schade in de gehele provincie loopt in de periode 1 juli tot 1 november terug van 63,4 (2012) naar 46,0 (2013) tot 40,1 (2014) (bron Faunafonds). In deze periode neemt ook het aantal schadegevallen af van 11 in 2012 naar 6 in 2013 en 2014 (bron Faunafonds). Het is onbegrijpelijk dat het Faunafonds in zijn advies voorbij gaat aan de eigen cijfers.

De Faunabeheereenheid geeft aan in de eerste periode van 1 maart tot en met 31 juli alleen te willen jagen op percelen met schade en na inzet van preventieve maatregelen. Het faunafonds adviseert ongevraagd om dit te vervroegen naar 30 juni zodat de tweede periode eerder kan ingaan. Dan worden de granen geoogst en kunnen de ganzen die net uit de rui komen nog geschoten worden en zo wordt dan gewasschade voorkomen. In de optiek van het Faunafonds gaat het blijkbaar om het schieten en niet om het voorkomen van schade aan gewassen. Het graan is immers al geoogst. Bovenstaande verhoudt zich niet met het Faunabeheerplan waarin duidelijk staat dat afschot van ruiende ganzen niet toegestaan is.

Het Faunafonds houdt in haar advies de ontheffingsaanvraag tegen het licht van het Faunabeheerplan 2014 – 2018, waarover het fonds destijds positief geadviseerd heeft en constateert dat de aanvraag volledig hierbij aansluit. Deze constatering is onjuist. Het faunabeheerplan beperkt afschot tot percelen waar schade op kan treden, de aanvraag is in de periode juli tot 1 november onbeperkt voor alle landbouwgronden.

Vervolgens schuift het Faunafonds het faunabeheerplan nog verder terzijde door in het advies de 24-uur meldingsplicht te schrappen en de essentiële controle op jachtaktehouders maar achterwege te laten.

Door geen preventieve verjagingsmiddelen verplicht te stellen, zelfs niet om voor schadevergoeding in aanmerking te komen handelt het Faunafonds in strijd met beleidsregel 7 zoals gepubliceerd in de eerder genoemde Staatscourant.

Op grond van het bovenstaande kan en mag het advies niet dienen ter onderbouwing van de ontheffing. De aanbevelingen voortvloeiende uit dit advies van het Faunafonds hadden daarom niet overgenomen mogen worden.

5. De ontheffing is strijdig met de algemene zorgplicht krachtens art. 2 van de Flora- en faunawet.

Onverlet het bovenstaande vinden wij dat het verlenen van een ontheffing voor afschot met als doel de schade te reduceren tot het niveau van 2005 zonder te bepalen of zelfs maar een inschatting in aantallen te maken van de daarbij bijbehorende omvang en reductie van de grauwe ganzenpopulatie in Flevoland, zonder een termijn vast te stellen waarop dit gerealiseerd zou moeten zijn, zonder te monitoren of en wanneer het doel bereikt is, zonder mogelijkheden tot jaarlijkse of tussentijdse bijsturing en zonder een adequate samenhang met andere middelen vast te stellen onzorgvuldig en daarmee strijdig met de algemene zorgplicht die krachtens art. 2 van de Flora- en Faunawet een ieder te betrachten heeft. Juist omdat het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde Faunabeheerplan 2014-2018 hierin niet voorziet hadden voorwaarden in deze ontheffing opgenomen moeten worden die hier wel in voorzien. Wij maken bezwaar tegen het ontbreken van dergelijke voorwaarden.

6. De noodzaak tot aanvullende maatregelen is niet aangetoond en de doelstelling is niet juist.

De noodzaak om in Flevoland tot aanvullende maatregelen te komen zoals zij hun weerslag vinden in de ontheffing, die de bestaande ontheffing van 4 maart 2015 nog gedurende de looptijd vervangt, is niet aangetoond.

De ontheffing wordt uitsluitend onderbouwd met cijfers die gelden voor Nederland als geheel. In Flevoland is geen sprake van exponentiële groei. In de ontheffing of in de aan de ontheffing ten grondslag liggende aanvraag wordt geen enkel cijfer genoemd die de veronderstelde toename van het aantal grauwe ganzen in Flevoland onderbouwt. Als gevolg van o.a. andere gewaskeuze is er juist sprake van stabilisering of zelfs daling van het aantal ganzen zoals onder meer vermeld staat in het concept-beheerplan Oostvaardersplassen 2014. Het aantal hectare met schade in de periode 1 maart tot 1 november neemt drastisch af van 204 in 2012, 175 in 2013 tot 95 in 2014 (bron Faunafonds). Het aantal schadegevallen is in dezelfde periode gehalveerd van 19 in 2012, 13 in 2013 tot 9 in 2014. Het schadebedrag (€ x 1.000) fluctueert onder invloed van een enkele uitschieter, maar daalt eveneens van 70.4 in 2012, 103.6 in 2013 tot 52,4 in 2014.

Wij maken bezwaar tegen de doelstelling van deze ontheffing om 'conform' het ganzenakkoord van 2012 de schade terug te brengen tot het niveau van het jaar 2005. Ten

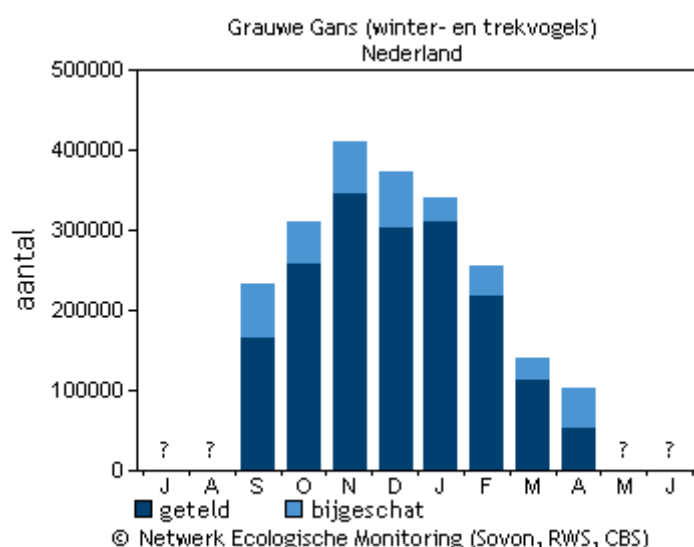
eerste is het ganzenakkoord al in 2013 opgezegd en ten tweede hield het ganzenakkoord in dat de winterrust van de grauwe ganzen gerespecteerd zou worden. De Provincie Flevoland heeft echter op 29 oktober 2014 ook reeds een ontheffing afgegeven voor het afschieten van winter ganzen van 1 november tot en met 1 maart voor een periode van 5 jaar. Hierbij is dus niet gehandeld conform het ganzenakkoord. Door ook een ontheffing voor de overzomerende ganzen af te geven, worden de ganzen het hele jaar door bestreden en komen zij nooit tot rust. Nu de provincie Flevoland het nationale ganzenakkoord niet wenst te respecteren, kan zij dit ook niet meer als uitgangspunt nemen.

7. De ontheffing wordt ten onrechte afgegeven voor de hele provincie.

Onverlet het feit dat wij de gehele ontheffing bestrijden, vinden wij het onjuist dat de ontheffing in de periode van 1 juli tot 1 november is afgegeven voor agrarische percelen in de hele provincie. Wij achten schadebestrijding alleen geoorloofd op percelen waar een schadehistorie is of waar een acute en concrete dreiging van schade bestaat. Wij voelen ons daarin gesterkt door de uitspraak van de Rechtbank Overijssel (ECLI:NLRBOVE:2015:3971) in augustus 2015 waarin gesteld wordt dat schadebestrijding alleen geoorloofd is op percelen met schadehistorie.

8. De periode waarvoor de ontheffing geldt treft overwinterende ganzen.

Wij maken eveneens bezwaar tegen de termijn lopende van 1 maart tot 1 november, omdat in de maanden september en oktober reeds een groot deel van de overwinterende grauwe ganzen arriveert respectievelijk in maart en april nog aanwezig zijn zodat er dan geen sprake is van overzomerende grauwe ganzen, waarop de ontheffing gericht is, maar ook van overwinterende grauwe ganzen waarop de ontheffing niet gericht is. De onderstaande grafiek illustreert dit.

9. De gestelde voorwaarden zijn deels onwettig, deels onvolledig of ontbreken.

Ook maken wij ernstig bezwaar tegen de voorwaarden waarop deze ontheffing verleend is en vooral, maar niet alleen, waar deze gebaseerd zijn op het eerdergenoemde door het Faunafonds uitgebrachte advies.

Zo is afschot voor zonsopgang en na zonsondergang zelfs onwettig. Volgens artikel 53f van de Flora- en faunawet is het verboden tussen zonsopgang en zonsondergang te jagen en volgens art. 7 lid 9a van het Besluit Beheer Schadebestrijding Dieren (Bbsd) is het gedurende die periode verboden het geweer te gebruiken.

In de periode van 1 juli tot 1 november zijn geen preventieve maatregelen vereist alvorens tot afschot over te gaan terwijl de wet stelt dat ontheffing slechts verleend kan worden onder de voorwaarde dat er geen andere bevredigende oplossing is. Als niet eerst op andere wijze getracht wordt de ganzen van percelen te weren alvorens tot afschot over te gaan, is niet aan deze voorwaarde voldaan.

Ook zijn in deze periode lokmiddelen toegestaan terwijl het juist de bedoeling is de ganzen van de percelen te weren.

Verzuimd is de toegestane lokmiddelen met name te noemen.

Er zijn geen voorwaarden opgenomen om te voorkomen dat andere dan grauwe ganzen in menggroepen, met bijvoorbeeld kolgans of rietgans, getroffen worden. Dit speelt vooral in de maand oktober.

Er is geen voorwaarde opgenomen die het gebruik van hagel verbiedt. Het gebruik van hagel in vooral dichte groepen dieren, zoals bij ganzen, leidt tot het treffen van dieren die niet gedood worden. Hierdoor kan ernstig dierenleed ontstaan bij tot wel 35% van de niet gedode dieren in een groep.

10. Aan de houders en gebruikers van agrarische percelen worden minimale eisen gesteld om schade aan gewassen zelf te voorkomen.

Wij verzetten ons tegen de algemeen gehanteerde opvatting bij ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet, en zo ook bij deze ontheffing, dat het toepassen van slechts een visueel en een akoestisch middel kan leiden tot de conclusie dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is terwijl het handboek Faunaschade (blz. 32 kader en blz. 71) aangeeft dat het van groot belang is dat verschillende preventiemiddelen door elkaar heen en afwisselend gebruikt worden. Zo wordt de gangbare praktijk dat op de gemakkelijkste wijze getracht wordt aan de voorwaarde te voldoen. Om de honderd meter een lint plaatsen waaraan de ganzen allang gewend zijn, heeft geen enkele zin. Dit heeft hetzelfde effect als het plaatsen van een bord 'verboden voor ganzen'.

Behalve de vele methoden die in het handboek Faunaschade genoemd worden, zijn er, zonder hier uitputtend te zijn, tal van andere en nieuwe methoden. Bij Schiphol heeft het onderwerpen van oogstressen en de gewaskeuze veel effect op het aantal ganzen en ook in Flevoland wordt dit al met succes toegepast. Ook zijn er nieuwe moderne bestrijdingsmethoden die zeer effectief blijken te zijn zoals drone, Robird en handheld laser.

11. Met het verstoren van nesten en het schudden van eieren in de bebouwde kom wordt geen schade aan gewassen voorkomen.

Ons bezwaar richt zich tot slot tegen het verstoren van nesten en het schudden van eieren in de bebouwde kom van Almere, Lelystad, Dronten en Emmeloord, omdat binnen de

bebouwde kom van deze gemeenten geen belangrijke schade aan gewassen wordt aangericht en daarmee de grond op basis waarvan deze ontheffing is verleend ontbreekt. Bovendien moet gezegd dat dit middel onder andere in de eerder genoemde onderzoeken in dit bezwaarschrift als totaal ineffectief en vanwege de versturende effecten op de overige natuur als onwenselijk beschouwd dient te worden.

Gelet op het bovenstaande verzoeken wij u onze bezwaren gegrond te verklaren en de bestreden ontheffing uit zorg voor de grauwe ganzen, die zo'n wezenlijk onderdeel zijn van de natuur in Flevoland in te trekken. Mocht u niet tot intrekking besluiten dan verzoeken wij u subsidiair de ontheffing te beperken tot agrarische percelen met schadehistorie of acute en concrete dreiging van schade en de ontheffing te binden aan een maximaal aantal te doden ganzen per geval, de jaarlijkse ontheffingstermijn te bekorten van 15 april tot 15 september, de voorwaarden voor ontheffing te herzien met dien verstande dat onwettige voorwaarden geschrapt worden en overigens in overeenstemming te brengen met de ingetrokken ontheffing van 4 maart 2015, aangevuld met strengere eisen aan de inzet van preventieve middelen en aangevuld met voorwaarden ter voorkoming van onnodig dierenleed en het onbedoeld afschieten van vogels anders dan overzomerende ganzen. Tot slot verzoeken wij u het verstoren van nesten en het schudden van eieren in de bebouwde kom uit de ontheffing te schrappen.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van Stichting Vogel- en Natuurwacht Flevoland*,

Inge Hagens
Voorzitter

Marius Bouscholte
Algemeen bestuurslid

*sinds 22 oktober 2015 is onze naam gewijzigd in Stichting Vogel- en Natuurwacht Flevoland